

3

Maahanmuuton ja kotoutumisen tilannekatsaus: Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelman sekä Helsingin kaupungin kotouttamisohjelman toteutusten eteneminen

HEL 2024-013432 T 07 01 03

Päätösehdotus

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto merkitsee tiedoksi katsauksen Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelman sekä Helsingin kaupungin kotouttamisohjelman toteutusten etenemisestä.

Esittelijän perustelut

Tiivistelmä

Helsingin kaupungin tavoitteena on olla houkutteleva ja vetovoimainen niin kansainvälisille osaajille ja heidän perheilleen kuin muualta Suomesta muuttaville. Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelma (2022–2025) tukee kaupunkistrategian ja siihen perustuvien elinkeinopolitiikan tavoitteiden saavuttamista. Toimenpideohjelmasta on nostettu esiin viisi tavoitetta kaupunkikonsernin päätavoitteiksi.

Ensimmäisenä päätavoitteena on, että tulevaisuudessa Helsinki on yhä useamman kansainvälisen osaajan, yrityksen ja sijoittajan potentiaalinen kotikaupunki. Global Talent Competitiveness Index -vertailun mukaan Suomi ja Helsinki sijoittuvat hyvin kokonaisvertailussa mutta heikosti, kun mitataan houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille. Helsinki vahvistaa kaupungin houkuttelevuutta aktiivisesti, mutta Suomen ja siten myös Helsingin houkuttelevuuteen vaikuttavat monet muutkin asiat.

Toimenpideohjelman toinen kaupunkikonsernin päätavoite on nostaa esiin kaupungin roolia yritysten ja työnantajien kumppanina sekä kansainvälisten osaajien, yritysten ja sijoittajien alueelle houkuttelijana. Ensimmäisten työperusteisten oleskelulupien määrä laski tuhannella edellisvuodesta. Vuonna 2023 työperäisten oleskelulupien määrä oli 15 081, kun vuonna 2022 vastaava luku oli 16 081. Helsinki kehittää kansainvälisen rekrytoinnin palveluita vahvistamalla yhteistyötä elinkeinoelämän, kuutoskaupunkien ja valtion kanssa.

Kolmanneksi päätavoitteeksi nostettu kansainvälisten osaajien, perheiden ja yrittäjien alueelle asettautumisen sujuvuus sekä alueelle pysyvästi jäämisen edistäminen on edennyt ohjelman mukaisesti. Osaajien

ja perheiden alueelle asettautumisen kannalta keskeiset neuvonta- ja viranomaispalvelut ovat saatavilla saman katon alta yhdellä asiointikäynnillä International House Helsingissä. Helsingistä sijoittumispaikkana kiinnostuneet ulkomaiset kasvuyrittäjät ja startupit saavat henkilökohtaista soft landing -palvelua.

Neljäntenä päätavoitteena Helsingin kaupungilla on englanninkielisten palveluiden ja viestinnän kehittäminen ja määrän kasvattaminen sekä asiakaslähtöisyyden ja laadun parantaminen. International House Helsingin tuottamat palvelut ovat tarjolla englanniksi, kuten myös Helsinki Partnersin tuottamat kampanjat ja materiaalit. Myös muuta kaupungin tuottamaa sisältöä ja palveluita löytyy yhä enemmän englanniksi. Englannin- ja monikielisen viestinnän ja palveluiden kysynnän odotetaan kasvavan lähivuosina.

Viides päätavoite on nostaa kaupungin vieraskielisen henkilöstön osuutta koko kaupungin henkilöstöstä. Huhtikuussa 2024 Helsingin kaupungin vieraskielisten osuus henkilöstöstä oli 10,3 prosenttia, mikä on hieman enemmän kuin vuoden 2022 lopussa (9,7 %). Nykyisillä toimenpiteillä 17 prosentin tavoitetta ei saavuteta.

Kaupunkistrategian mukaan Helsinki haluaa olla yhdenvertainen ja kansainvälinen kaupunki. Voimassa oleva laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) edellyttää kuntaa laatimaan kotouttamishjelman. Sen tarkoitus on edistää kotoutumista ja monialaista yhteistyötä. Ohjelma ei siten kata kaikkea työtä, jota kaupungin eri toimialoilla tehdään kotoutumisen edistämiseksi ja joka on jo vakiintunut ja valtavirtaistunut osaksi kaupungin palveluja.

Ohjelma koostuu kolmesta temaattisesta painopistealueesta: 1) työllisyys ja työvoima, 2) lapset, nuoret ja perheet sekä 3) asuinalueet ja yhteisöllisyys. Lisäksi on tunnistettu läpileikkaavia teemoja, jotka liittyvät kaikkien toimialojen ja palvelujen toimintaan: monikielisen ja -kanavaisen viestinnän kehittäminen, tiedon ja tutkimuksen merkittävä rooli päätöksenteossa, kumppanuuksien hakeminen ja hyödyntäminen, edunvalvonta sekä kansainvälinen yhteistyö.

Työllisyyden osalta kehitys on ollut suotuisaa, mutta asettaa edelleen haasteita. Vieraskielisten 18–64-vuotiaiden työllisyysaste Helsingissä oli vuoden 2022 lopussa 58,3 prosenttia ja kotimaankielisillä 77 prosenttia. Helsingin kaupungin työllisyyspalvelut on yhtäältä tehostanut ohjaamista työmarkkinoita lähellä oleviin palveluihin ja toisaalta kehittänyt myös tilapäisesti työvoiman ulkopuolella olevien palveluita kotona lapsiaan hoitaville vanhemmille. Tämä edesauttaa työmarkkinoille paluuta vanhempainvapaan jälkeen.

Lasten, nuorten ja perheiden osalta kouluissa sekä nuoriso- ja muissa alueellisissa palveluissa on kiinnitetty entistä enemmän huomiota koko perheen hyvinvointiin ja vanhemmuuden tukeen. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on kasvanut, ja se on 3–6-vuotiailla miltei yhtä korkealla tasolla sekä kotimaankielisillä että vieraskielisillä lapsilla. Opetuksessa hyödynnetään monikielisyyttä ja otetaan käyttöön kielitietoisien pedagogiikan välineitä, sillä nämä parantavat oppimistuloksia ja oppimisen edellytyksiä. Antirasistisen työotteen käyttöönottoa on vahvistettu sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan että kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan henkilöstölle suunnatuilla koulutuksilla.

Perusasteen varaan jääneiden osuus ei ole viime vuosina laskenut. Sen sijaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on noussut vuodesta 2015 selvästi maahanmuuton toisessa sukupolvessa, etenkin naisilla. Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien vieraskielisten nuorten osuus on laskenut kymmenen viime vuoden aikana mutta on kuitenkin yhä selvästi korkeampi kuin saman ikäluokan kotimaankielisillä nuorilla.

Asuinalueilla ja niiden palveluilla on merkittävä rooli kotoutumisen ja osallisuuden edistämiseksi. Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmallia kehitetään niin, että toiminta tulee tutuksi myös ulkomaalaistaustaisille asukkaille. Tässä työssä myös alueen kirjastot ja kulttuurikeskukset ovat mukana. Keväällä 2024 kaikille kaupunki-uudistusalueille on tehty päivittyvä osallisuussuunnitelma. Monikielistä neuvontaa on jalkautettu asuinalueille, ja liikuntapalveluiden saavutettavuutta kehitetään.

Hyvien väestösuhteiden edistämiseen ja polarisaation ehkäisemiseen Helsingin kaupungilla on tuotettu Helsingin vihapuheeseen puuttumisen toimintamalli. Toimintamallin tarkoitus on vahvistaa ammattilaisten kykyä puuttua väestöryhmien polarisaatiota vahvistavaan vihapuheeseen.

Kotoutuslain kokonaisuudistus astuu voimaan 1.1.2025 (681/2023). Uudistuksessa päävastuu kotoutuspalveluista siirtyy kunnille. Valmistelu on kytketty tiiviisti TE-palvelut 2024 -uudistukseen.

Helsingin kaupunki edistää proaktiivisesti työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteista maahanmuuttoa

Helsingin väestön kasvu on perustunut merkittävästi maahanmuuttoon viime vuosina. Ilman maahanmuuttoa Helsingin väestöllinen huoltosuhde heikkenisi selvästi. Työvoiman saatavuuden kannalta Helsingille on erittäin tärkeää edistää työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteista maahanmuuttoa ja vahvistaa kotoutumisen onnistumista. Suomen ja Helsingin kilpailuasemaa on parannettava kansainvälisessä vertailussa.

Helsingin kaupungin tavoitteena on houkutella sekä kansainvälisiä osaajia että muualta Suomesta muuttavia ja tehdä kaupungista entistä

vetovoimaisempi. Helsingin työ-, opiskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelma (2022–2025) tukee kaupunkistrategian ja siihen perustuvien elinkeinopolitiikan tavoitteiden saavuttamista.

Kaupunkikonsernin päätavoitteet toimenpideohjelmassa

1. Helsinki vahvistaa tunnettuuttaan ja mainettaan potentiaalisena kotikaupunkina kansainvälisille osaajille, yrityksille ja sijoittajille

Kaupunkikonsernin ensimmäinen päätavoite koskee Helsingin kansainvälisen tunnettavuuden ja maineen vahvistamista. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa Helsinki on yhä useamman kansainvälisen osaajan, yrityksen ja sijoittajan potentiaalinen kotikaupunki.

Tavoitteessa edistymistä voitiin seurata vuoteen 2022 asti kaupunkitasolla Global Talent Competitiveness Index -vertailun avulla. Helsingin, kuten myös koko Suomen, sijoitus tuolloin oli kahdeksas, ja Suomi nousi samassa vertailussa kuudennelle sijalle vuonna 2023. Suomi ei kuitenkaan kuulu kärkimaihin, kun tarkastellaan sen houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille, sillä tässä vertailussa Suomi sijoittui sijalle 28. Kaupunkikohtaista tietoa ei ole enää saatavilla samasta lähteestä. Kansallinen maahanmuuttopolitiikka vaikuttaa myös Helsingin houkuttelevuuteen, ja kaupunki lausui esimerkiksi niin sanotusta kolmen kauden säännöstä, että hallituksen esitys heikentää Suomen houkuttelevuutta.

Toimenpideohjelman kautta Helsingin tunnettuutta ja mainetta on kasvatettu kytkemällä osaajien ja yritysten houkuttelutoimet osaksi Helsingin omaa kansainvälistä brändityötä. Helsinki-brändin tueksi on rakennettu ja otettu käyttöön kokonaisvaltainen markkinoinnin ja myynnin toimintamalli, jossa kansainvälisten osaajien ja yritysten houkutteluun, maahantuloon ja alueelle sitouttamiseen liittyvät toimenpiteet on tuotu yhteen. Jatkuvaisluonteista houkuttelumarkkinointia digitaalisissa kanavissa on kehitetty ja toteutettu Helsingin näkyvyyden ja löydettävyyden parantamiseksi. Helsinki Partners on käynnistänyt vaikuttajayhteistyötä kv-taustaisten osaajien kanssa, jotka ovat kotoisin maista, jonne houkuttelutoimintoja keskitetään (esim. Brasilia ja Vietnam).

Seurantakautena Helsinki oli näkyvästi esillä kansainvälisten toimittajien kirjoittamissa artikkeleissa ja uutisissa. Vuoden 2024 ensimmäisellä puoliskolla 101 toimittajaa vieraili Helsingissä, minkä seurauksena julkaistiin 209 artikkelia.

2. Helsinki toimii kumppanina yrityksille ja työnantajille sekä houkuttelee aktiivisesti alueelle erityisesti työvoimapula-aloilla työskenteleviä kansainvälisiä asiantuntijoita ja eri alojen yrityksiä ja sijoittajia

Toimenpideohjelman toinen kaupunkikonsernin päätavoite nostaa esiin kaupungin roolin yritysten ja työnantajien kumppanina sekä kansainvälisten osaajien, yritysten ja sijoittajien alueelle houkuttelijana. Tavoitteessa edistymistä mitataan työ- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton kokonaisvolyymin kasvulla kaksinkertaiseksi vuoteen 2030 mennessä (vuositasolla yli 33 000). Huolimatta positiivisesta kehityksestä vuodesta 2020 lähtien, tavoitteeseen on vielä matkaa, ja talouden kasvun hidastuminen näkyi vuonna 2023 työperäisten oleskelulupien (15 081) laskuna edelliseen vuoteen verrattuna (16 081). Pitkällä aikavälillä työperäisen maahanmuuton odotetaan jatkavan kasvuaan väestön ikääntymisen vuoksi. Kasvuun vaikuttavia tekijöitä ovat myös yritysten aktiivisuus sekä kansalliset toimenpiteet.

Vuoden 2024 aikana Helsingin kaupungin maahanmuuttoyksikkö, työllisyyspalvelut, kaupungin tytäryhtiö Helsinki Partners ja Uudenmaan TE-toimisto ovat muotoilleet kansainvälisten rekrytointien palvelumallia Helsingille. Tavoitteena on, että kaupungin keskeiset toimijat tukevat tehokkaasti ja tuloksellisesti työnantajia, jotka haluavat rekrytoida kansainvälisiä osaajia sekä paikallisesti että ulkomailta, ja että työntajat löytävät itselleen lisäarvoa tuottavat palvelut helposti.

Kansallisella tasolla kuusi suurinta kaupunkia (kuutoskaupungit) tekevät tiivistä yhteistyötä valtion kanssa edistääkseen kansainvälisten osaajien houkuttelutyötä ja työllistymistä Suomessa. Kuutoskaupunkien yhteistyön tavoitteena on saada hallituskauden aikana 1 000 työnantajaan mukaan palveluihin, jotka tukevat työn ja työntekijöiden kohtaamista kansainvälisten rekrytointien avulla. Kuutoskaupungit työskentelevät yhdessä valtion Work in Finlandin kanssa sekä toimivat kumppanuudessa elinkeinoelämän järjestöjen, yksityisen palvelusektorin ja paikallisten toimijoiden kanssa.

Helsinki Partners on edelleen toteuttanut kohdennettuja houkuttelukampanjoita. Helsinki Exposed -kampanja on muuttunut projektimaisesta toiminnasta jatkuvaluonteiseksi palveluksi, jossa oli kesäkuussa 2024 mukana 26 työnantajaa.

3. Helsingistä sijoittumispaikkana kiinnostuneiden kansainvälisten osaajien, yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä alueelle asettuminen on nopeaa ja sujuvaa, ja yhä useampi osaaja ja yritys jää pysyvästi alueelle

Toimenpideohjelman kaupunkikonsernin kolmas päätavoite nostaa valokeilaan Helsingin tarjoamat asettautumista tukevat ja pitovoimaa parantavat palvelut. Tässä kokonaisuudessa Helsingin kaupunki pääsi toimenpideohjelman kuvattuun tavoitteeseen sille kirjatun päämittarin mukaisesti jo 2022–2023. Osaajien ja perheiden alueelle asettautumi-

sen kannalta keskeiset neuvonta- ja viranomaispalvelut ovat jo saatavilla saman katon alta yhdellä asiointikäynnillä ja Helsingistä sijoittumispaikkana kiinnostuneet ulkomaiset yrittäjät ja startupit saavat henkilökohtaista soft landing -palvelua enintään 14 vuorokauden vasteajalla.

Asettautumisen palveluiden kokonaisuutta on kehitetty edelleen. Maa-hantulon alkuvaiheen neuvonta- ja viranomaispalvelut keskittävän International House Helsingin (IHH) palveluntarjontaa on kehitetty entisestään tarvelähtöisesti sekä lisätty asiakkaiden mahdollisuuksia saada palveluita myös etäyhteyksin. Yli 40 prosenttia kaikista Suomeen muuttaneista asioi IHH:ssa, ja yli 60 prosenttia kaikista Suomeen muuttaneista erityisasiantuntijoista käyttää IHH:n palveluita. Asiakkaiden tyytyväisyys palveluun on noussut seurantakaudella 83 prosenttiin (78 % edellisellä kaudella).

Osana ennakkovaiheen neuvontapalveluita vuodesta 2023 lähtien on tarjottu myös Startup soft landing -palvelua Helsingistä sijoittumispaikkana kiinnostuneille kansainvälisille kasvuyrittäjille tukemaan liiketoiminnan tuomista Suomeen ja pääkaupunkiseudulle. Tammikuun 2023 ja elokuun 2024 välisenä aikana perustettiin 25 yritystä ja luotiin 76 työpaikkaa Helsinkiin.

Puoliso-ohjelma on palvelu, joka auttaa kansainvälisten osaajien puolisoita ja heidän perheitään asettumaan Helsinkiin. Puoliso-ohjelman tarve on näkynyt uusina jäsenyyksinä. Kun vuoden 2023 lopussa ohjelmassa oli 1 321 jäsentä, syyskuussa 2024 jäsenmäärä oli kasvanut jo 1 779 jäseneseen. Saadun palautteen perusteella osallistujat ovat olleet erittäin tyytyväisiä palveluun.

Seurantajaksolla on luotu toimintamallia korkeakoulutettujen kv-taustaisten osaajien työllistämisen edistämiseksi. Talent Employment Service Helsinki (ITES) -palvelu aloitti asiakasohjauksen kesäkuussa 2024 ja on saavuttanut suuren suosion. Syyskuussa 2024 käynnistyi yritysysteistyö ja järjestettiin ensimmäiset rekrytointitilaisuudet. Yhteistyön tavoitteena on löytää asiakkaille heidän osaamistaan vastaavia työpaikkoja. Palvelun tavoitteena on tavoittaa 700 asiakasta, ja loka-kuuhun 2024 mennessä palveluun on päässyt 200 asiakasta.

4. Kaupungin englanninkielisten palveluiden ja viestinnän määrä kasvaa ja asiakaslähtöisyys ja laatu paranevat

Helsingin kaupunki tavoittelee toimenpideohjelman avulla englanninkielisten palveluiden ja viestinnän kehittämistä ja määrän kasvattamista sekä asiakaslähtöisyyden ja laadun paranemista. Tavoitteen saavuttamista mitataan sillä, ovatko kansainvälisten osaajien ja yrittäjien houkutteluun liittyvät asiakasrajapinnat toimialasta riippumatta tarjolla englanniksi ja onko englanninkielisiä päivähoito- ja koulupaikkoja saatavilla

riittävästi ympäri vuoden. Kaupunki on edistynyt tavoitteessaan, sillä IHH:n tuottamat palvelut, kuten ennakkovaiheen neuvontapalvelut ja ensivaiheen asettautumispalvelut, ovat tarjolla englanniksi, kuten myös Helsinki Partnersin tuottamat kampanjat ja materiaalit.

Lisääntyvän työperäisen maahanmuuton myötä englanninkielisen viestinnän ja palveluiden merkitys tulee kasvamaan merkittävästi, koska suurin osa Helsinkiin ulkomailta muuttavista ymmärtää englantia asettautumisvaiheessa merkittävästi paremmin kuin suomea tai ruotsia. Palvelupolussa asiointimahdollisuuksia englannin kielellä tulee edelleen kehittää. Samalla maahan muuttaneiden kieliosaaminen on hyvin heterogeenista, ja englannin lisäksi myös monikielisen viestinnän tarve korostuu.

Tietoa kaupungin organisaatiosta ja palveluista löytyy kattavasti englanniksi hel.fi-sivustolta, ja englantia on otettu yhdeksi vakiokieleksi kaupungin sosiaalisen median pääkanaville. Toimialat ovat jatkokehittäneet englanninkielisiä nettisivuja ja palveluja: muun muassa sotepen asiakastietojärjestelmät Apotti, Maisa ja Omaolo tarjoavat asiakkaille sisällöt myös englanniksi, kaupunkiympäristön toimiala on tuottanut uuden pysäköinnin chat-palvelun myös englanniksi, ja kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan palvelukokonaisuudet tarjoavat myös englanninkielistä ohjelmaa, sisältöjä ja ohjausta. Englanninkielisen sisällön ja palveluiden lisäksi kaupunki panostaa monikielisyyteen käynnissä olevan monikielisen viestinnän pilotin kautta. Kaupunki on julkaissut uutiskirjeitä somaliksi, arabiaksi, venäjäksi, viroksi ja ukrainaksi, ja tietoa palveluista näillä kielillä löytyy myös hel.fi-sivustolta.

Englanninkielisiä päivähoito- ja koulupaikkoja on ollut riittävästi saatavilla ympäri vuoden myös tämän seurantakauden aikana, ja kansainvälisiä perheitä tuetaan sopivien paikkojen löytämisessä. Helsingissä englanninkielinen varhaiskasvatus järjestetään yksityisissä päiväkodeissa, joissa on yhteensä noin 1 061 englanninkielistä varhaiskasvatuspaikkaa. Jatkuvan haun sekä ryhmäkokojen kasvattamisen ansiosta kaikki Helsinkiin muuttavat englanninkielistä perusopetusta tarvitsevat oppilaat saavat paikan englanninkielisessä perusopetuksessa. Loka-kuussa 2024 englanninkielisessä perusopetuksessa oli kaupungin kouluissa 534 oppilasta, yhteistyökouluissa noin 200 oppilasta ja englanninkielisiä lukiokoulutuspaikkoja oli noin 520. Tämän lisäksi englanninkielistä opetusta on Helsingissä International School of Helsingissä sekä European School of Helsingissä. Koulupaikkojen lukumäärä on kasvanut tasaisesti sekä perusasteella että toisella asteella viime vuosina, ja tulevaisuudessa paikkojen määrää tullaan edelleen kasvattamaan.

5. Vieraskielisten työntekijöiden ja harjoittelijoiden määrä ja osuus kaupungin henkilöstöstä kasvavat

Toimenpideohjelmaan on kirjattu tavoite kaupungin oman henkilöstön monimuotoistumisesta kasvattamalla vieraskielisten työntekijöiden ja harjoittelijoiden määrää. Tavoitetta mitataan sillä, onko vuoteen 2025 mennessä kaupungin vieraskielisen henkilöstön osuus koko henkilöstöstä noussut vastaamaan vieraskielisten väestöosuutta vuoden 2020 tasolle (eli noin 17 prosenttiin). Huhtikuussa 2024 Helsingin kaupungin vieraskielisten osuus henkilöstöstä oli 10,3 prosenttia, mikä on hieman enemmän kuin vuoden 2022 lopussa (9,7 %).

Kaupunki on päivittänyt esihenkilöiden työn tueksi ohjeen palvelukseen ottamisesta sekä järjestänyt koulutusta muun muassa ulkomailta suoritettujen tutkintojen tunnustamisesta ja oleskeluluvista. Kaupungilla on myös tarjolla yhä enemmän englanninkielisiä aineistoja palvelussuhteista ja perehdytyksestä. Tästä huolimatta kaupungilla on edelleen hyvin vähän työpaikkoja, joissa on mahdollista työskennellä englanniksi. Suomen tai ruotsin kielitaito on pääsääntöisesti edellytys työn aloittamiseen, ja mahdollisuudet oppia suomea tai ruotsia työpaikalla ovat vielä rajalliset. Kaupunki ei tule saavuttamaan toimenpideohjelman tavoitetta nykyisillä toimenpiteillä.

Henkilöstöosasto on toteuttanut vuoden 2024 aikana 10 pilottia. Piloteissa on edistetty monikielisten ja -kulttuuristen työyhteisöjen toimivuutta ja johtamista sekä kehitetty vieraskielisten työntekijöiden suomen ja ruotsin kielten taitoja.

Seurantakauden aikana yhteistyötä alueen korkeakoulujen kanssa on tiivistetty eri toimialoilla. Keskitetyillä määrärahoilla palkattujen kansainvälisten harjoittelijoiden määrä (10 henkilöä) on pysynyt ennallaan.

Kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden harjoittelupaikkoja pyritään lisäämään rekrytoimalla vieraskielisiä harjoittelijoita myös Helsinki Trainee -ohjelmaan, jossa tulee olemaan kolme paikkaa henkilöille, joiden suomen kielen taito on kehittyvällä tasolla.

Henkilöstön rekrytointi ulkomailta saatiin käyntiin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialoilla seurantakautena. Sosiaali- ja terveysala rekrytoi vuonna 2023 yhteensä 87 sairaanhoitajaa ja lähihoitajaksi opiskelevaa ja vuoden 2024 syyskuussa 46 lähihoitajaksi opiskelevaa työntekijää, jotka kaikki olivat filippiiniläistäustaisia. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla aloitti puolestaan elokuussa 2024 kuusi espanjalaista varhaiskasvatuksen opettajaa ruotsinkielisissä päiväkodeissa.

Helsingin kaupunki edistää kotoutumista peruspalveluiden lisäksi valittujen painopisteiden mukaisesti

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto hyväksyi 9.5.2020, § 21, Helsingin kaupungin kotoutumisen edistämisen painopisteet vuosille 2022–2025. Painopisteet muodostavat kotoutumislain (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010) edellyttämän kotouttamisohjelman.

On tärkeää huomioida, että väestön moninaistuminen ja kotoutumisen edistäminen koskettavat kaikkia kaupungin toimialoja ja palveluja. Ohjelma ei siten kata kaikkea työtä, jota kaupungin eri toimialoilla tehdään kotoutumisen edistämiseksi ja joka on jo vakiintunut ja valtavirtaistunut osaksi kaupungin palveluja. Ohjelmaan on valittu yhdessä toimialojen kanssa keskeiset ja ajankohtaiset kehittämiskohteet strategiakaudelle 2022–2025.

Ohjelma koostuu kolmesta temaattisesta painopistealueesta: 1) työllisyys ja työvoima, 2) lapset, nuoret ja perheet sekä 3) asuinalueet ja yhteisöllisyys. Lisäksi on tunnistettu läpileikkaavia teemoja, jotka liittyvät kaikkien toimialojen ja palvelujen toimintaan: monikielisen ja -kanavaisen viestinnän kehittäminen, tiedon ja tutkimuksen merkittävä rooli päätöksenteossa, kumppanuuksien hakeminen ja hyödyntäminen, edunvalvonta ja sekä kansainvälinen yhteistyö.

Työllisyys ja työvoima

Helsingin tavoitteena on nostaa työllistymisen todennäköisyyttä ja työllisyysastetta kaikin kaupungilla käytettävissä olevin keinoin. Organisaatorisesti tähän on hyvät edellytykset, sillä kaupunki vastaa työllisyyspalveluista jo nyt työllisyyden kuntakokeilun puitteissa ja pysyvästi vuoden 2025 alusta, jolloin kaupungin vastuulle tulevat myös työnantaja-palvelut sekä palveluiden, kuten kotoutumiskoulutuksen, järjestämistä vastuu.

Tavoitteena on, että ulkomaalaistaustaiset helsinkiläiset työllistyvät nykyistä useammin ja kestävämmiin omaa osaamistaan vastaaviin tehtäviin. Huomiota kiinnitetään myös työvoiman ulkopuolella oleviin työkäisiin niin, että he pystyvät kehittämään ja ylläpitämään työelämävalmiuksiaan, vaikka työllistyminen ei olisikaan heti ajankohtaista esimerkiksi vanhempainvapaan takia. Näitä tavoitteita tukee myös se, että Helsingin kaupungin työntekijöistä ulkomaalaistaustaisia on kaupungin väestöä paremmin vastaava osuus.

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan vieraskielisten 18–64-vuotiaiden työllisyysaste Helsingissä oli vuoden 2022 lopussa 58,3 prosenttia ja kotimaisia kieliä puhuvien 77 prosenttia. Työllisyystilanne vaihtelee selvästi eri taustamaiden mukaan, minkä taustalla on erilaisia muuttoperusteita. Maassaoloajan myötä työllisyystilanne kuitenkin paranee ja sukupuolten väliset erot tasoittuvat. Työllisyyden kasvu on

vahvempaa naisilla kuin miehillä ja erityisesti niissä taustamaaryhmissä, joissa työllisyyden lähtötaso on matala.

Työllisyyspalveluissa kotoutujien osaamisen tunnistamista ja tunnistamista edistetään muun muassa erikoistuneella alkukartoituksella sekä systemaattisella ohjauksella keski- ja korkea-asteen osaamis- ja ammattitaitokartoituksiin esimerkiksi Metropoliaan, Helsingin yliopistoon ja ammatillisiin oppilaitoksiin. HoReCa-alan kotoutujien työllistymisen tavoiteajaksi on asetettu kuusi kuukautta asiakkuuden alusta. Korkeakoulutetuille maahanmuuttajille käynnistyi maaliskuussa 2024 Espoon korkeakoulutettujen osaamiskeskusta mallintava palvelupilotti, jonka tavoitteena on palvella vuosina 2024–2025 yhteensä 700 asiakasta, joista 350 työllistyi.

Vuoden 2025 alussa voimaan astuvassa kotoutumislaisissa kiinnitetään erityistä huomioita lapsia kotona hoitavien työvoiman ulkopuolella olevien vanhempien mahdollisuuteen kotoutua. Helsingissä onkin jo pitkään kehitetty toimintoja, joihin lapsiaan kotona hoitavien vanhempien olisi helppo osallistua yhdessä lasten kanssa. Niin sanottu KOTIVA-toiminta, eli suomen kielen kurssit pienten lasten kotivanhemmille, on jo vakiintunut osaksi työväenopiston tarjontaa. Kotoutumisen tuen määrärahananke Kotivanhempien kotoutumisen tuki puolestaan keskittyy monikielisten perheiden, erityisesti kotivanhempien, ohjaukseen ja osallisuuden tukemiseen leikki- ja nuorisoyhteisöissä.

Työvoiman ulkopuolisten kotoutujien palveluita ja prosesseja on kehitetty kotoutumislain kokonaisuudistukseen valmistautumisen ohella Hyvä alkua Helsingissä -hankkeessa, joka sai jatkorahoitusta syyskuuhun 2024 asti. Pilotin oppeja hyödynnetään uuteen työllisyyspalveluliikelaikokseen sijoitettavien työvoiman ulkopuolella olevien kotoutujien palveluiden suunnittelussa. Kohderyhmän tavoittaminen tehostuu, kun kaupunki saa vuoden 2025 alusta oikeudet asiakkaiden yhteystietoihin.

Tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset ovat oikeutettuja työllisyyspalveluihin. Helsingin työllisyyspalveluihin on perustettu erillinen, määräaikainen tiimi tarjoamaan kohderyhmän tarpeiden pohjalta räätälöityä palvelua, kuten ukrainankielistä työnhakuneuvontaa ja tietoa koulutus- ja työmahdollisuuksista. Kohderyhmälle suunnattuja palveluita kehitetään edelleen työllisyyspalveluliikelaikoksessa vuonna 2025 työ- ja elinkeinoministeriön myöntämällä tilapäisen suojelun lisätuella.

Lapset, nuoret ja perheet

Helsingin tavoitteena on, että kaikilla helsinkiläisillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvatukseen, koulutukseen ja työelämään. On tärkeää, että jokaisella lapsella ja nuorella on tunne kuulumisesta sekä oppimis- että lähiyhteisöön ja mahdollisuus osallistumiseen ja mielekkää-

seen tekemiseen. Myös perheiden tilanne tulee huomioida niin, että ne saavat tarvittaessa tukea vanhemmuuteen ja hyvinvointiin.

3–6-vuotiaiden ikäluokassa varhaiskasvatukseen osallistuminen on miltei yhtä yleistä vieraskielisillä lapsilla (89,8 %) kuin kotimaankielisillä lapsilla (95,7 %). Ero on suurempi 1–2-vuotiaiden ikäryhmässä, mutta niin kotimaankielisten kuin vieraskielistenkin lasten osallistumisaste varhaiskasvatuksessa on kymmenen viime vuoden aikana kasvanut selvästi.

Vieraskielisten oppilaiden määrä ja osuus kaikista oppilaista ovat kasvaneet melko tasaisesti kaikilla oppiasteilla. Syksyllä 2023 vieraskielisten osuus kaupungin järjestämässä perusopetuksen oppilaista oli 26 prosenttia, ja syksyllä 2024 osuus oli kasvanut 28 prosenttiin (23 % vuonna 2022). Suomalaistaustaiset nuoret ovat ulkomaalaistaustaisia useammin suorittaneet 25–29-vuotiaana perusasteen jälkeisen tutkinnon, mutta korkea-asteen tai keskiasteen tutkinto on myös useimmilla Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla naisilla (82,1 %) ja miehillä (71,6 %). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on maahanmuuton toisessa sukupolvessa noussut selvästi vuodesta 2015. Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien vieraskielisten nuorten osuus on laskenut selvästi kymmenen viime vuoden aikana, mutta osuus (16,5 %) on kuitenkin yhä selvästi korkeampi kuin saman ikäluokan kotimaankielisillä nuorilla (5,8 %).

Edellisellä strategiakaudella käynnistetty Monikielinen ohjaaja -malli on vakiintunut osaksi kasvatuksen ja koulutuksen perustoimintaa. Varhaiskasvatuksessa on vakinaistettu viisi monikielistä ohjaajaa ja perusopetuksessa 10 ohjaajaa. Lisäksi eri koulutusasteilla toimii määräaikaisia ohjaajia. Ohjaajat toimivat sekä oppijoiden, oppimisyhteisön että perheiden kanssa. He muun muassa antavat huoltajille tietoa suomalaisesta kasvatus- ja koulutusjärjestelmästä, päiväkodin ja koulun toimintatavoista sekä huoltajan roolista oppijan opintojen tukemisessa.

Peruskouluissa käynnistetyssä Vanhemmat mukaan -toimintamallissa vanhemmat opiskelevat koulussa kotoutumisopintoja ja tutustuvat koulun toimintaan lasten oppitunneilla. Pienten lasten hoito on järjestetty opintojen ajaksi. Syksyllä 2023 toimintaa oli kolmessa peruskoulussa, minkä jälkeen mallin toteutus on jatkunut osana työväenopiston toimintaa ja kotivanhempien KOTIVA-kokonaisuutta.

Kielitietoinen pedagogiikka ja monikielisyyden hyödyntäminen parantavat oppimistuloksia ja sen edellytyksiä. Varhaiskasvatuksen toiminnallisena tavoitteena vuodelle 2024 on ottaa käyttöön jokin kielitaidon kehittymistä tai lukutaidon valmiuksia kehittävä materiaali. Antirasistista työotetta vahvistetaan ja laajennetaan säännöllisillä koulutuksilla varhais-

kasvatuksessa, perusopetuksessa sekä toisella asteella. Nuorisopalvelut jatkaa antirasistisen nuorisotyön ja uutena avauksena sen johtamisen kehittämistä osana Rauhankasvatusinstituutin jatkohanketta ajalla 1.11.2023–31.10.2026.

Nuorisopalveluissa käynnistyi toukokuussa 2024 kotoutumisen edistämisen määrärahanhanke, jossa nuorisotyötä kehitetään entistä inklusiivisemmaksi ja asemoidaan nuorisotyötä entistä vahvemmin kotoutumisen tukeen. Hankkeessa myös kehitetään nuorisotyön työtapoja maahanmuuttajataustaisten perheiden ja yhteisöjen kanssa.

Asuinalueet ja yhteisöllisyys

Helsingin tavoitteena on olla kaupunki, jossa asuinalueet eivät eriydy ja jossa kaikilla on mahdollista elää turvallista ja viihtyisää elämää. Kotouttamisohjelma tukee osaltaan tätä tavoitetta painottaessaan osallisuuden edistämiseen, hyvien väestösuhteiden ylläpitämiseen sekä alueellisten palveluiden kehittämiseen. Tavoitteena on, että kaikilla helsinkiläisillä on taustastaan riippumatta yhdenvertaiset osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet ja eri väestöryhmien välillä on vuorovaikutusta.

Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmallin mukaisesti kaupunki viestii alueilla monikielisesti ja monikanavaisesti kaupunkilaisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. Kirjastopalveluiden Demokratiakahvila-hankkeen kohderyhminä ovat ensisijaisesti somalin-, arabian-, kurdin-, venäjän- ja vironkieliset Itä-Helsingin asukkaat, ja tavoitteena on, että asukkaat tunnistavat vaikuttamismahdollisuudet alueellaan. Vuonna 2024 Itäkeskuksen kirjaston Demokratiakahvila-projektin kehittämistyö on jatkunut ja laajentunut Stoaan kaikkiin toimijoihin.

Osallisuutta edistetään myös siten, että kaupungin palvelut ovat hyvin saavutettavissa kaikilla kaupungin alueilla. Tähän pyritään esimerkiksi huomioimalla kielelliset tarpeet viestinnässä. Kaupunkilaiskeskustelutalouksista on tullut pysyvä toimintamuoto eri alueilla. OmaStadin viestintää ja työpajoja on tehty monikielisesti ja -kanavaisesti ja myös kohdentaen erityisesti vieraskielisille järjestökumppaneiden kanssa.

Kaupunkiudistusalueilla toteutetun Moniääninen Helsinki -hankkeen opit koottiin loppuvuodesta 2023 kahteen diasarjaan: Toimivat väestösuhteet ja kotoutuminen. Keväällä 2024 kaikille kaupunkiudistusalueille on tehty päivittyvä osallisuussuunnitelma.

Hyvien väestösuhteiden edistämiseen ja polarisaation ehkäisemiseen Helsingin kaupungilla on tuotettu Helsingin vihapuheeseen puuttumisen toimintamalli. Toimintamallin tarkoitus on vahvistaa ammattilaisten kykyä puuttua väestöryhmien polarisaatiota vahvistavaan vihapuheeseen.

Toimintamallia on esitelty vuosien 2023–2024 aikana eri toimialojen esihenkilöille ja ammattilaisille.

Helsinki valmistautuu uudistuvaan kotoutumislakiin

Uusi laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) astuu voimaan vuoden 2025 alussa. Lain keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa polkuja työelämään, tehostaa kotoutumisen edistämistä sekä parantaa työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien tavoittamista palveluihin. Lain kokonaisuudistuksessa päävastuu kotoutumispalveluista siirtyy kunnille, mikä tarjoaa Helsingille hyvän mahdollisuuden kehittää kotoutumista edistäviä palveluita kokonaisuutena ja edistää kaikkien työikäisten kotoutujien pääsyä työmarkkinoille.

Uuden kotoutumislain soveltamisala laajenee verrattuna nykyiseen niin, että myös työvoiman ulkopuolella oleville, ennen kaikkea kotihoidon tukea saaville, tulee tarjota kotoutumista edistäviä palveluita. Kunnille tulevia muita uusia tehtäviä ovat muun muassa monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestäminen sekä matalan kynnyksen ohjaus ja neuvonta kaikille maahantulon syistä riippumatta. Hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveystalv palveluista, mutta niiden on myös määriteltävä roolinsa kotoutumisen edistämisessä.

Helsinki valmistelee uuden lain mukaisen kunnan kotoutumishjelman eli palvelutarjottimen. Kotoutumishjelman tarkoitus on muodostaa yksittäisistä palveluista selkeä ja tarvelähtöinen kokonaisuus asiakkaille. Palvelutarjottimen tarkoituksena on myös helpottaa sidosryhmien asiakasohjausta kotoutumisen viranomaispalveluihin, tukea seurantaa sekä selkeyttää eri toimijoiden vastuita ja yhteistyötä eri palveluiden järjestämisessä. Kotoutumishjelma julkaistaan Helsingissä alkuvuonna 2025, ja se pohjautuu asiakas- ja elämäntilanelähtöiseen viestintään. Lisäksi kaupunki toimittaa ELY-keskukselle kotoutumishjelmasta asiakirjan.

Helsingin valmistautumista muutokseen valmistellaan Kaupunginkanslian elinkeino-osastosta käsin. Uudistus koskee kaikkia kaupungin toimialoja, ja asiaan keskittyvä valmistelutiimi tekeekin tiivistä yhteistyötä toimialojen kanssa. Valmistelutyö on kytketty TE-palvelut 2024 -uudistukseen.

Kokonaisvastuun kotoutumisesta siirtyessä ensi vuoden alussa kunnille, Helsinki pyrkii parantamaan toiminnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta valtion rahoitusleikkauksista huolimatta. Hallituksen esittämät muutokset kotoutumislakiin ja kotoutumispalveluiden rahoitukseen voivat kuitenkin heikentää palveluiden laatua ja saatavuutta valtakunnallisella tasolla. Tämä voi puolestaan johtaa siihen, että henkilöillä on palveluvelkaa heidän muuttaessaan alkuvaiheen jälkeen pääkaupunkiseudulle, ja

04.11.2024

Asia/3

tällöin taas Helsingissä tarvitaan entistä enemmän resursseja palveluiden järjestämiseen.

Toimivalta

Hallintosäännön 8 luvun 2 §:n mukaan kaupunginhallituksen elinkeinojaosto päättää maahanmuuttoa koskevista periaatteista sekä seuraa niiden toteutumista.

Asian esittelee kokouksessa maahanmuuttojohtaja Glenn Gassen.

Esittelijä

elinkeinojohtaja
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Glenn Gassen, maahanmuuttojohtaja, puhelin: 09 310 29151
glenn.gassen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin työ- opskelu- ja yrittäjyysperusteisen maahanmuuton toimenpideohjelman seuranta 2022-2025
- 2 Helsingin kaupungin kotoutumisen edistämisen painopisteitä tarkentavat toimenpiteet, niiden seuranta ja vastuutahot 2022-2025

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginkanslia